

O preložitvi naroka po § 13. pravnne novele.

(Iz predavanja na shodu društva „Pravnika“ dne 21. decembra 1889.)

Ta predmet sicer ni pravniški seosebno važen; da sem ga izvolil, dalo mi je povod to, ker sem še pred kratkim pri pravnih obravnavi imel priliko opazovati, kako različno se tolmači § 13. pravnne novele gledé točk, o katerih me je namen izpregovoriti, in ker se nam je s tem predmetom pečati jako pogosto, skoraj v vsaki pravdi.

§ 13. pravnne novele slove v prvih dveh odstavkih: »Kedar stranka pri naroku zahteva, da bi se nárok preložil, a nasprotna stranka se temu zahtevku upre ter predlaga nadaljevanje razprave, tedaj je o zahtevani preložitvi precej razsoditi. — Ako sodnik, kateri vodi razpravo pri naroku, nima oblasti, razsoditi sam te stvari, to naj se brez odloga obrne na sodišče, da to sklene, ter naj reče strankam, čakati, dokler jim ne objavi sklepa, da se ognejo pravnim nasledkom izostanka.«

Pri poslednji določbi prepirni sta te dve točki: 1.) Kateri je tist sodnik, ki sme sklepati o tem, se li nárok preloži ali ne? 2.) Velja li ta določba zakonova samo za pravnne naroke, ali velja tudi za druge naroke sploh?

Gledé prvega vprašanja trdijo nekateri pravniki, da je vsak sodnik, ki vodi nárok, kompetenten sklepati o predlogih zaradi preložitve; drugi zopet trdijo, da more dotični sklep storiti le okrajni sodnik sam, torej nè tudi njegov pomožni sodnik, a pri kolegijalnih sodiščih senat.

Jedino prava je le zadnja trditev; določba odstavka 2., ki pravi: Ako sodnik, kateri vodi itd. . . . bila bi namreč popolnoma nepotrebna, ako bi imel vsak sodnik, ki vodi narok, torej tudi pomožni sodnik pravico do sklepanja; saj se vendar govori o sodnikih, ki nimajo oblasti razsoditi sami stvari; tudi se pravi, naj se tak sodnik obrne do sodišča in naj reče strankam čakati. Iz tega se vidi, da mora dotični sodnik provzročiti sklep sodišča; sodišče kot tako pa reprezentuje le njegov načelnik; ker pa načelnika sodišču ni zmirom pri rokah, mora ga obravnavni komisar poiskati, in zato določa zakon, naj se ukaže strankam, da čakajo; čemu bi jim bilo treba to naročati, ako ostane obravnavni komisar vedno navzočen in se narok nič ne pretrga?

Uže iz samih zakonovih besedij je torej jasno, da je le drugo trditev moči smatrati kot pravo, in ni mi treba še poudarjati, da kakor pomožni sodnik nima pravice izdajati v svojem imenu pisemenih rešil, nego jih mora načelnik sodišča aprobovati in zgotovila podpisati, istotako tudi pomožni sodnik ne sme v svojem imenu delati sklepov, nego mu je obrniti se do načelnika sodišču.

Iz vsega tega izhaja, da sme pri okrajnih sodiščih jedino le okrajni sodnik oziroma voditelj sodišča sklepati o predlogih zaradi preložitve naroka, pri zbornih sodiščih pa, pri katerih sodne oblasti nič več, kakor v poprejšnjih časih, ne zvršuje celo sodišče, nego jo zvršujejo senati, mora sodnik, ki opravlja narok, provzročiti, da se skliče senat treh sodnikov, med katere se pa lahko ušteje tudi on sam, da se stori dotični sklep.

Da je ta nazor pravi, sklicujem se tudi na razlagalce naših pravnih postopanj, n. pr. na Cansteina stran 70, Füger-Wessely stran 42, Ullman stran 160, najnov. izdav, ki naravnost pravijo, da sme storiti sklep le okrajni sodnik sam, oziroma pri zbornih sodiščih senat.

Gledé drugega vprašanja so tudi pravniki različnih mislij. Nekateri trdijo, da velja določba samo za naroke prve vrste; ti pravijo: zakon z dné 16. majnika 1874. l. št. 69 drž. zak. ima poglobitno nalogo, odpraviti nekatere hude nedostatke pravnega postopanja; zakon tudi samo o tem postopanju uvaja nove določbe in zato mu tudi pravimo: pravdna novela. To je res, in tudi najvišje sodišče je v nekaterih razsodbah tega mnenja, n. pr. v razsodbi št. 6400 Gl. U. zb., in v razsodbi z dné 8. junija 1881, priobčeni v št. 102 G. Z. iz leta 1882. Vender se mi tudi ta trditev ne zdi prava; ako namreč pomožni sodnik ni kompetenten dajati sklepov v imenu sodišča, potem nima te pravice tudi pri drugih narokih ne; če nastane n. pr. pri prisežnem naroku spor med strankama o tem, je li narok preložiti, ali ne, mora istotako pomožni sodnik provzročiti sklep sodišča o tem, obrniti se mora do načelnika sodišču. V novejših razsodbah je tudi uže najvišje sodišče izpremenilo svoj prejšnji nazor, tako na primer v razsodbi z dné 24. oktobra 1883 št. 12363 (glej Spruchpraxis iz leta 1885. št. 4.), v kateri se izraža: § 13. pravnne novele ustanavlja splošno pravilo, katero je uporabljati tudi pri narokih, vršečih se po izdani razsodbi.

